

Urban Re-Industrialization

KIRJAT

Krzysztof Nawrotek (toim.) (2017). *Urban Re-Industrialization*. punctum books, e-kirja.

Eeva Berglund

Tämä julkaisu sisältää neljätoista lyhyttä tekstiä, jotka puhuvat omalla tavallaan edistyskellisen kaupunkipolitiikan puolesta, jossa teollisuus ja käytännönläheiset elinkeinot – siis muu kuin immateriaalisiin palveluihin, kulutukseen tai viih-teeseen perustuva taloudellinen toiminta – saisivat jälleen tilaa kaupungeissa ja urbaanissa elämässä. Johdannossa toimittaja Krzysztof Nawrotek lupaa ajattelua, joka murtaisi uusliberalistista, voitonteon imperatiivista syntynyttä, ja siitä kummunneiden polkuriippuvuuksien kangistamaa, politiikkaa. Hän näkee, että se on pitkään lamaannuttanut niin jälkisosialististen kuin länsimaisten jälkiteollisten kaupunkien elinvoimaa tuottamalla kulutusta eikä tuottamista palvelevaa rakennettua ympäristöä. Kiorjassa tarjotut analyysit ja esimerkit ovatkin paikoitellen kiehtovia. Mutta valitettavasti vain paikoitellen.

Teos kokonaisuudessaan sisältää masentavan tuttua ja melko tyhjäänpäiväistä retoriikkaa mutta myös terävää sosiologista ja taloustieteellistä analyysiä. Varsinkin kirjan ensimmäinen osa, ”Why should we do it?” avaa asiantuntevasti suuria ja vaikeasti hahmotettavia mekanismeja, jotka kivettyvät kaupunkien rakennettuun ympäristöön ohjaten ja rajoittaen kaupunkilaisten ja hallinnon mahdollisuuksia. Teoksen alussa korostuukin tonttimaan ja rakennusten rooli, ja ne vaikeat poliittiset yhtälöt, jotka kumpuavat siitä, että taloudessa niillä on sekä käyttöarvoa että globaalisti toimivaa finanssimaailmaa kiinnostavaa vaihtoarvoa. Paitsi että tämä vie talousajattelua pois paikallisista huolista, tarpeista ja ihanteista, se myös ohjaa ja jopa rajoittaa mahdollisuuksia toimia ympäristön kestävyuden kannalta järkevästi. Kirjoituksessaan kulttuuri- ja kaupunkipolitiikan yhtymäkohdista, Jonathan Vickery jopa vihjaa, että kestävyys katoaa tietämättömyyden kuiluun, juuri kun eurooppalaisen kaupungin koko identiteettiä ja hallinnollisia perusteita ollaan pistämässä uusiksi.

Kirjassa on outoa se, että kriittinen analyysi tulee ensin kasvattaen lukijan kiinnostusta, minkä jälkeen seuraa useampi teksti, joka näyttäytyy juuri sellaisena kaupunkipolitiikkaa ja -tutkimusta säästävänä perusteettomana ja ylioptimistisena mainospuheena, jota kirja kritisoi, ja jollaista kuulee Suomessakin puuduttavan paljon. Useampi kirjan teksti sisältää naiivia retoriikkaa, joka säästää lyhyitä katsauksia siihen, miten pienistä teoista voidaan rakentaa oikeudenmukaisempi ja demokraattisempi maailma. Esimerkkeihin kuuluu luonnollisesti digitaalisen ja hajautetun teollisen tuotannon, kuten 3-D tulostuksen, ihannointi. Mainittakoon myös Karl Bakerin pohdinta siitä,

miten keskustat voisivat tarjota ihmisille nykyistä monimuotoisempia ja kehollisempia kokemuksia, jos teollinen tuotanto palautettaisiin harmailta kaupunkien laitamilta takaisin keskustoihin osaksi arjen pöhinää. Pääasiassa kirjan sisältämät käytännön toimintaa valottavat luvut ovat malliesimerkki juuri siitä, miksi teoksessa esiintyvät teoreettisesti perustellut ja poliittisesti orientoituneet kriittiset reflektiot ovat niin tarpeellisia.

Nämä puheenvuorot ovat avartavaa lukemista niille, jotka haluavat kriittisempää otetta, joskin kaikki tekstit ovat turhauttavan lyhyitä. Yksi esimerkki on Jeffrey T. Kruth'in näivettyviä kaupunkeja käsittelevä teksti. Kruth puhuu asiantuntevasti mutta myös hauskaasti cappuccino-kulttuurista ja siihen liittyvien trendien, ideoiden, teknologioiden ja markkinointistrategioiden jatkuvasta uudelleen keksimisestä (the “re-invention of fads, ideas, technology and marketing strategies”).

Kokonaisuuden omituinen kahtiajako ehkä heijastaa sitä kapeaa toimintakenttää, jolla rakennetun ympäristön tuottajat melkein kaikkialla nykypäivänä joutuvat operoimaan. Plymouthin yliopiston (Britannia) arkkitehtuurilaitoksen opetuksesta ja kahdesta mini-konferenssista kummunnut teos kuitenkin kurottaa kohti realistisempaa ja oikeudenmukaisempaa mallia kuin cappuccino-kaupunkia. Johdannossa Nawratek pohtii, että vuoden 2008 finanssikriisi on joka tapauksessa tehnyt Richard Floridan ns. luovan luokan ihannointiin perustuvan kaupunkipolitiikan käyttökelvottomaksi. Se perustui Nawratekin mukaan maagiseen ajatteluun. Edes tutkijat eivät ole viitsineet kysyä, mistä paljon puhuttu ja tällaista kaupunkia tukeva ja siellä palveluita kuluttava keskiluokka tai sen varallisuus kumpusi. Kirjan ajankohtaisuutta kuitenkin korostaa se, miten cappuccino-kulttuuri selkeästi ohjaa edelleen politiikkaa ja miten kulutukselle annetaan poliittista ja taloudellista tukea, siitä huolimatta että, kuten gentrifikaatio, tukea säestää usein näennäinen kritiikki.

Paikoittain *Urban Re-Industrialization* tarjoaa ilahduttavan tarkkasilmäistä ja syvää analyysiä tästä kaupunkipolitiikan kaksinaamaisuudesta, ja siihen liittyvistä puhetavoista ja näennäisistä pakkotilanteista. Ne yleensä lupaavat parannuksia tai hupeja ja kuitenkin tuottavat ja vahvistavat lähinnä sellaisia järjestelmiä, jotka tiukentavat kansalaisten valvontaa ja syventävät taloudellista riistoa ja eriarvoisuutta. Samalla kirja muistuttaa, ettei missään eletä jälkiteollista elämää, teollinen tuotanto vain on siirretty jonnekin muualle. Esimerkiksi Michael Edwards ja Myfanwy Taylor kirjoittavat huolella siitä, miten kaupunkien kehittämistä siivittävä retoriikka ja oikeasti tapahtuvat taloudelliset toiminnat elävät helposti omaa toisistaan täysin eriytynyttä elämää. He myös avaavat tärkeitä kysymyksiä siitä, mitä on tuottava toiminta ja mitä on, tai olisi, hyvä kaupunki. Doreen Jakob pureutuu luvussaan tarkkasilmäisesti

joukkoistamiseen liittyviin muodikkaisiin lupauksiin, Alison Hulme valottaa mielenkiintoisella tavalla kiinalaiseen luovan kaupunkipolitiikan historiallisia taustoja, Malcolm Miles taas puhkaisee rakentavalla tavalla kulttuurivetoiseen ja näennäisesti jälkiteolliseen rakentamiseen liittyviä myyttejä esimerkkinään pääasiassa Saksassa ja Britanniassa toteutetut hankkeet.

En väitä, että kirjassa tuettaisiin mitään niin tyhjänpäiväistä kuin lavastettujen kulutuksen tilojen rakentamista. Sen viesti on siinä mielessä selvä: kulutusta tukeva näennäisesti siivo ja vihreä politiikka ovat silmänlumetta, johon yhteiskunnalla ei ole varaa. Kirja myös argumentoi perusteellisen talousajattelun ja instituutioiden uudistamisen puolesta. Moni kirjoittaja tunnistaa, miten vaikeata, ellei mahdotonta, on toimia kaupungin hallinnossa nykyisen ilmapiirin vallitessa, ja miten vaikeata on estää tai edes hidastaa kaupunkien latistaminen voiton teon ja wau-hankkeiden sirkuksen kilpailukentiksi.

Keskustelun herättäjänä *Urban Re-Industrialization* on mainio. Rakentavat ehdotukset, kuten perusteellinen analyysi, antavat kuitenkin toistaiseksi odottaa.